

**Par kapitāla atdeves likmi
universālā pasta pakalpojuma
tarifu projekta aprēķināšanai**

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – Regulators), pamatojoties uz likuma “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 9. panta otro daļu un Pasta likuma 6. panta pirmo daļu, savas kompetences ietvaros patstāvīgi pieņem lēmumus un izdod administratīvos aktus, kas ir saistoši konkrētiem sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem un lietotājiem.

Regulators konstatē

1. Saskaņā ar Regulatora 2022. gada 29. augusta lēmuma Nr. 1/12 “Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodika” (turpmāk – Metodika) 14. punktu Regulators reizi gadā līdz 1. septembrim sagatavo kapitāla atdeves likmes aprēķinu un ar lēmumu nosaka kapitāla atdeves likmi.
2. Atbilstoši Metodikas 14. punktam Regulatora noteikto kapitāla atdeves likmi komersants piemēro, izstrādājot universālā pasta pakalpojuma tarifu projektu, kura spēkā stāšanās datums plānots nākamajā kalendārajā gadā pēc Regulatora lēmuma par kapitāla atdeves likmes noteikšanu pieņemšanas dienas.
3. Atbilstoši Metodikas 15. punktam vidējo svērto kapitāla atdeves likmi aprēķina nominālā izteiksmē ($wacc_n$) saskaņā ar šādu formulu:

$$wacc_n = r_e \times \frac{E}{(E+D)} \times \frac{1}{(1-t)} + r_d \times \frac{D}{(E+D)},$$

kur

r_e ir pašu kapitāla atdeves likme [%];

$E/(E+D)$ – pašu kapitāla attiecība pret kopējo (pašu un aizņemto) kapitālu, kuras vērtība tiek pieņemta 50%;

r_d – aizņemtā kapitāla atdeves likme [%];

$D/(E+D)$ – aizņemtā kapitāla attiecība pret kopējo (pašu un aizņemto) kapitālu, kuras vērtība tiek pieņemta 50%;

t – uzņēmumu ienākuma nodokļa likme.

4. Atbilstoši Metodikas 16. punktam pašu kapitāla atdeves likmi aprēķina saskaņā ar šādu formulu:

$$r_e = r_f + \beta_e \times r_m,$$

kur

r_f ir bezriskā likme, kas noteikta kā Eiropas Centrālās bankas ikmēneša publicētā Latvijas valdības desmit gadu obligāciju vērtspapīru otrreizējā tirgus gada vidējā procentu likme piecu gadu periodā [%];

β_e – pašu kapitāla beta koeficients;

r_m – tirgus riska piemaksa [%].

5. Atbilstoši Metodikas 17. punktam pašu kapitāla beta koeficientu aprēķina atbilstoši pašu un aizņemtā kapitāla struktūrai saskaņā ar šādu formulu:

$$\beta_e = \beta_a \times \left[1 + (1 - t) \times \left(\frac{D}{E} \right) \right],$$

kur

β_a – nozares aktīvu beta koeficients;

D/E – nozares aizņemtā un pašu kapitāla vidējā attiecība. Ņemot vērā, ka pašu kapitāla attiecība pret kopējo kapitālu un aizņemtā kapitāla attiecība pret kopējo kapitālu ir vienādas, $D/E=1$.

6. Atbilstoši Metodikas 18. punktam aizņemtā kapitāla atdeves likmi r_d aprēķina kā Eiropas Centrālās bankas ikmēneša publicēto nefinanšu sabiedrībām *euro* valūtā izsniegto kredītu (ar sākotnējo termiņu ilgāku par pieciem gadiem; atlikumiem) gada vidējo procentu likmi piecu gadu periodā [%].
7. Izmantojot Eiropas Centrālās bankas tīmekļvietnē www.ecb.europa.eu publicētos datus, Regulators konstatē, ka Latvijas valdības desmit gadu obligāciju vērtspapīru otrreizējā tirgus gada vidējā procentu likme (r_f) periodā no 2021. gada jūlija līdz 2026. gada jūnijam ir 2,92%¹.
8. Saskaņā ar Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 3. panta pirmo daļu uzņēmumu ienākuma nodokļa likme (t) ir 20%.
9. Nozares beta koeficientu Regulators novērtē, izmantojot finanšu analītiķa A.Damodarana apkopotos datus datubāzē “Koriģētie un nekoriģētie beta koeficienti pa nozarēm Eiropā”² tīmekļvietnē pages.stern.nyu.edu/~adamodar/. Papildus Regulators konstatē nepieciešamību veikt nozares beta koeficienta izlīdzināšanu, aprēķinot piecu gadu³ vidējo vērtību. Šāda pieeja samazina īstermiņa beta koeficienta un kapitāla tirgus svārstību ietekmi uz kapitāla atdeves likmes vērtību, vienlaikus saglabājot beta koeficienta ilgtermiņa izmaiņu tendenci un stabilāku kapitāla atdeves likmi.
10. Izmantojot A.Damodarana apkopotos datus, Regulators konstatē, ka vidējais aktīvu beta koeficients transporta un loģistikas, tai skaitā pasta nozares komersantiem Eiropā (β_a) ir 0,52. Ievērojot Metodikas 17. punktu, izmantojot šā lēmuma konstatējošās daļas 8. punktā norādīto rādītāja skaitlisko vērtību un aktīvu beta koeficienta transporta un loģistikas, tai skaitā pasta nozares komersantiem Eiropā vērtību, pasta nozares pašu kapitāla beta koeficients (β_e) ir 1,12.
11. Tirgus riska piemaksa r_m (neatkarīgi no nozares) novērtēta, izmantojot jaunākajā Eiropas Enerģētikas regulatoru padomes publikācijā “Ziņojums par Eiropas enerģētikas tīklu regulēšanas ietvaru 2025” tīmekļvietnē www.ceer.eu apkopotos datus par dalībvalstu regulatīvo iestāžu izmantoto starptautisko ekspertu novērtējumu par kapitāla tirgiem. Eiropas Enerģētikas regulatoru padomes dalībvalstu vidējā tirgus riska piemaksa⁴ (r_m) ir 5,34%.
12. Izmantojot Eiropas Centrālās bankas tīmekļvietnē www.ecb.europa.eu publicētos datus, Regulators konstatē, ka nefinanšu sabiedrībām *euro* valūtā izsniegto kredītu (ar sākotnējo termiņu ilgāku par pieciem gadiem; atlikumiem) gada vidējā procentu likme (r_d) periodā no 2021. gada jūnija līdz 2026. gada maijam ir 4,44%.
13. Atbilstoši likuma “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 19. panta pirmajai daļai sabiedrisko pakalpojumu tarifus regulējamās nozarēs sabiedrisko pakalpojumu sniedzēji aprēķina saskaņā ar noteikto tarifu aprēķināšanas metodiku un pēc savas iniciatīvas vai Regulatora pieprasījuma iesniedz Regulatoram aprēķināto tarifu projektus kopā ar tarifu aprēķina projektā minēto tarifus veidojošo izmaksu pamatojumu. Saskaņā ar Regulatora

¹ Šis un visi citi aprēķinā izmantotie rādītāji skatīti 2026. gada 13. jūlijā.

² A.Damodarana novērtētie beta koeficienti komersantiem Eiropā ir aprēķināti, ievērojot starptautiski atzītu praksi un metodoloģiju, izmantojot Eiropas komersantu akciju iknedēļas tirdzniecības datus biržā divu un piecu gadu periodā.

³ Piecu gadu izlīdzināšanas periods izvēlēts, saskaņojot to ar citu kapitāla atdeves likmes sastāvdaļu izlīdzināšanas perioda garumu.

⁴ Aprēķinā izmantotās tirgus riska piemaksas vērtības atrodamas EERP Ziņojuma 4. pielikumā (<https://www.ceer.eu/wp-content/uploads/2026/01/Annex-4.zip>), “MS Excel” datnes “RFR25_Chapter_4.xlsx” darblapā “4.3.3.1”, 4.3.3.1. tabulā “Evaluating market risk premiums”, kolonnā “Market risk premiums: Value”. Valstīm, kuras tabulā norāda vairākas tirgus riska piemaksas vērtības, pirms dalībvalstu vidējās tirgus riska piemaksas aprēķināšanas tika aprēķināta konkrētās valsts vidējās tirgus riska piemaksas vērtība. Aprēķinā nav iekļauta Latvijas tirgus riska piemaksas vērtība, lai izvairītos no riņķveida atsaucēs radīšanas.

2013. gada 11. oktobra lēmuma Nr. 1/28 “Universālā pasta pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika” 3. punktu komersants kapitāla izmaksu noteikšanai izmanto kapitāla atdeves likmi, kuru nosaka saskaņā ar Regulatora noteikto kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodiku.

14. Šobrīd spēkā ir Regulatora 2025. gada 3. jūlija lēmums Nr. 53 “Par kapitāla atdeves likmi universālā pasta pakalpojuma tarifu projekta aprēķināšanai”.
15. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 70. panta trešajai daļai administratīvais akts ir spēkā tik ilgi, līdz to atceļ, izpilda vai vairs nevar izpildīt sakarā ar faktisko vai tiesisko apstākļu maiņu.
16. Lai iepazīstinātu komersantus un citus interesentus ar sagatavoto lēmuma projektu, kā arī dotu iespēju izteikt viedokli, Regulatora sagatavotais lēmuma projekts tika publicēts Regulatora tīmekļvietnē...

Regulators secina

1. Izmantojot šā lēmuma konstatējošās daļas 7., 10. un 11. punktā norādītās rādītāju skaitliskās vērtības, saskaņā ar Metodikas 16. punktu aprēķinātā pašu kapitāla atdeves likme r_e ir 8,90%.
2. Izmantojot šā lēmuma konstatējošās daļas 12. punktā norādīto rādītāja skaitlisko vērtību, saskaņā ar Metodikas 18. punktu aprēķinātā aizņemtā kapitāla atdeves likme r_d ir 4,44%.
3. Izmantojot aprēķināto pašu kapitāla atdeves likmi un aizņemtā kapitāla atdeves likmi, kā arī šā lēmuma konstatējošās daļas 8. punktā norādīto rādītāja skaitlisko vērtību, saskaņā ar Metodikas 15. punktu aprēķinātā vidējā svērtā kapitāla atdeves likme nominālā izteiksmē ir 7,78%.
4. Regulatora ieskatā, kapitāla atdeves likme 7,78% apmērā ņem vērā situāciju finanšu tirgos un atbilstoši novērtē finansējuma piesaistes riskus ilgtermiņā, tādējādi neradot šķēršļus komersantam finansēt aizņēmumus, ieguldīt pakalpojuma sniegšanai izmantoto pamatlīdzekļu atjaunošanā un attīstībā, kā arī gūt samērīgu peļņu, vienlaikus nodrošinot lietotājiem iespēju saņemt nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus, kuru tarifi (cenās) atbilst ekonomiski pamatotām izmaksām.

Saskaņā ar Regulatora 2022. gada 29. augusta lēmuma Nr. 1/12 “Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodika” 14., 15., 16., 17. un 18. punktu, pamatojoties uz Pasta likuma 6. panta pirmo daļu, likuma “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 1., 5. pantu, 9. panta pirmās daļas 1. punktu un otro daļu un 20. panta pirmo daļu, kā arī Administratīvā procesa likuma 55. panta 2. punktu un 63. panta pirmās daļas 1. punktu,

padome nolemj:

1. noteikt kapitāla atdeves likmi universālā pasta pakalpojuma tarifu projekta aprēķināšanai 7,78%;
2. noteikt, ka šā lēmuma lemjošās daļas 1. punktā noteikto kapitāla atdeves likmi komersants piemēro, aprēķinot universālā pasta pakalpojuma tarifu projektu, kura spēkā stāšanās datums plānots 2027. gadā.

Lēmums stājas spēkā ar tā parakstīšanas dienu.

Šo administratīvo aktu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no dienas, kad ieinteresētā persona uzzina vai tai vajadzēja uzzināt par pieņemto administratīvo aktu.